

Obsah

Úvodem	7
1 / Čeština na Moravě a ve Slezsku	8
1.1 Běžně mluvená čeština „západního“ a „východního“ typu.....	9
1.2 Tendence v lexiku.....	10
1.3 Tendence v syntaxi.....	12
1.4 Tendence ve flexi.....	12
1.5 Tendence ve zvukové rovině.....	14
2 / Historické pozadí současné jazykové situace na Moravě a ve Slezsku	16
2.1 Jazyková situace před rokem 1500.....	16
2.2 Jazyková situace mezi léty 1500 a 1800.....	25
2.3 Jazyková situace po roce 1800.....	31
2.4 Závěry.....	33
3 / Variantnost v češtině a její vnímání	36
3.1 Nepopíratelnost variantnosti a neostrost hranic	36
3.2 Spisovná čeština a její význam	38
3.3 Sociolingvistizace lingvistiky kontra jazyk viděný jako nástroj jazykovědců?.....	42
3.4 Východ Moravy a Slezsko nadále proti zbytku Česka?	45
3.5 Závěry	47
4 / Mluvená čeština na Moravě a ve Slezsku dnes: otázka sociolingvistická	49
4.1 Pojetí mluvené češtiny v dosavadním bádání	49
4.2 Je nářečí a interdialekt jazyk?	50
4.3 Typologické souvislosti	52
4.4 Možnosti revitalizace dialektů.....	53
4.5 Nutnost soustavného popisu rysů mluvené češtiny (české a moravskoslezské) ..	54
4.6 Závěry.....	55
5 / Morava a moravština.....	56
5.1 Moravština?	56
5.2 Má a může být moravština samostatným jazykem? (Historické pozadí.)	58
5.3 Moravština z hlediska lingvistiky	60
5.4 Moravština z hlediska sociolingvistiky	62
5.5 Snahy o konstituování moravštiny	63
5.6 Moravština a jazyková situace na Moravě dnes	69
6 / Čeština na Těšínsku: hledání prostředku běžné mluvenosti.....	72
6.1 Uvedení do problematiky, charakteristika zkoumané oblasti	72
6.2 Těšínská čeština: její role, kvalita a sféry používání	74
6.3 Škola jako významný prvek etnické (národnostní) polarizace	75

6.4	Komunikační situace	76
6.4.1	Hodina češtiny ve druhé třídě ZŠ s polským vyučovacím jazykem.....	76
6.4.2	Hodina češtiny v sedmých třídách ZŠ s polským a českým vyučovacím jazykem	77
6.4.3	Svoz odpadu.....	78
6.4.4	Schůze SVJ.....	79
6.5	Závěrečné shrnutí	82
7 /	Funkční a stylová diferenciacce mediálních textů v moravském a slezském regionu	83
7.1	Materiál	84
7.2	Rozhlasové stanice	84
7.2.1	Tematizace regionu, odkazování k jeho charakteru	84
7.2.2	Jazyk – hláskoslovné a tvaroslovné jevy	85
7.2.3	Spisovné hovorové varianty v hláskosloví a tvarosloví	85
7.2.4	Nespisovné varianty hláskosloví a tvarosloví.....	86
7.2.5	Nespisovné lexikum a hovorové syntaktické struktury	86
7.2.6	Tendence současného jazyka	86
7.2.7	Promluvy posluchačů.....	87
7.2.8	Výslovnost.....	88
7.3	Tisk	89
7.4	Závěry.....	91
8 /	Normové autority a jejich přístup k variantnosti (sonda z prostředí Moravskoslezského kraje)	93
8.1	Role médií v aktuální jazykové situaci	93
8.2	Normové autority v médiích a jinde.....	94
8.3	Čeština z pohledu odborníků i veřejnosti	95
8.4	Výsledky sondy provedené v Moravskoslezském kraji a postoje mediálních pracovníků	99
8.5	Závěr.....	106
9 /	Slovník nářečí českého jazyka: má nám ještě dnes co říci?	108
9.1	Specifika celonárodního nářečního slovníku.....	108
9.2	Má nám Slovník nářečí českého jazyka ještě dnes co říci?	109
9.3	Lexikum zaznamenané pouze na Moravě	109
9.4	Lexikální homonymie a vliv lidové etymologie	110
9.5	Lidová etymologie a metajazyk.....	116
10 /	Nářeční, nebo mluvená syntax?.....	118
10.1	Syntax mluvené a psané češtiny	118
10.2	Rysy mluvené syntaxe.....	120
10.3	Prostředky syntaktické roviny	121
10.3.1	Aditivnost výpovědi.....	122

10.3.2	Parenteze	123
10.3.3	Rektifikace a zpřesnění.....	124
10.3.4	Nadosobní platnost ve sdělování	124
10.4	Prostředky nadvětné roviny.....	124
10.4.1	Kooperace komunikačních partnerů a tzv. dopovídání	125
10.4.2	Vágnost a neurčitost sdělení.....	126
10.4.3	Reprodukováné promluvy a prostředky uvozování	127
10.5	Závěry.....	129
11 / Tzv. dvojkompaktiv u adjektiv v současné češtině.....		130
11.1	Hodnocení opisného komparativu adjektiv v podobě <i>více/méně</i> + komparativ (tzv. dvojkompaktiv) v odborné literatuře.....	131
11.2	Případy, kdy se do bezprostředního sousedství v jedné výpovědi dostaly <i>více/méně</i> + komparativ, a jejich třídění	134
11.2.1	Redukce materiálu	134
11.2.2	Analyzovaný materiál.....	134
11.2.3	Nejfrekventovanější dvojkompaktivy s <i>více/méně</i>	135
11.3	Syntaktická pozice tzv. dvojkompaktivu.....	136
11.3.1	Ve výpovědích se slovesně jmenným přísudkem	136
11.3.2	Ve výpovědích se slovesným přísudkem.....	136
11.4	Výrazy stojící v bezprostřední antepozici vzhledem k adverbiím <i>více/méně</i> ...	138
11.4.1	Frazémy a koreláty	138
11.4.2	Zdůrazňující a raltivizující výrazy	138
11.4.3	Vlastní dvojkompaktiv.....	140
11.5	Stylové uplatnění.....	141
11.6	Možné zvyšování výskytu tzv. dvojkompaktivu v úzu.....	141
11.7	Závěry.....	142
12 / Ke zvukové stránce současné češtiny na Ostravsku (Poznatky z mluvní praxe řečových profesionálů)		144
12.1	Zvuková stránka mluvených projevů studentů PdF OU.....	144
12.2	Zvuková kultura řeči v prostředí ostravského divadla a televizního zpravodajství	146
12.2.1	Poznatky z mluvní praxe činoherců	147
12.2.2	Poznatky z mluvní praxe redaktorů zpravodajství ČT Ostrava	149
12.2.3	Možné příčiny zjištěných odchylek	151
12.3	Závěry.....	151
13 / Variabilita krátkých vokálů z hlediska kvality		153
13.1	Téma	153
13.2	Východiska	153
13.2.1	Několik známých údajů	153
13.2.2	Východiska k diskusi	155
13.3	Diskuse	158

13.3.1	Pohled z hlediska produkce řeči	159
13.3.2	Pohled z hlediska percepce řeči	164
13.3.3	Několik závěrů.....	165
13.4	Výhledy.....	166
14	/Užívání rázu na Moravě a ve Slezsku	167
14.1	Úvod	167
14.2	Faktory ovlivňující výskyt rázu	168
14.3	Územní variabilita.....	170
14.3.1	Základní představa	170
14.3.2	Popis užití rázu v dílčích dialektologických publikacích.....	171
14.3.3	Popis užití rázu v souhrnných dialektologických příručkách.....	177
14.4	Užití rázu v projevech VŠ studentů.....	179
14.4.1	Materiál a metoda	179
14.4.2	Výsledky – čtené texty	181
14.4.3	Výsledky – nepřípravené projevy.....	186
14.4.4	Výsledky z hlediska mluvčích.....	188
14.5	Souhrn analýzy materiálu čtených a polopřípravených projevů.....	191
	Závěrem.....	195
	O spoluautorech.....	197
	Literatura.....	199
	Jmenný a věcný rejstřík	219
	Summary	223
	Current language situation in Moravia and Silesia	223